

BERGEN
KOMMUNE

ÅRSPLAN 2023 – 2024

Nykirken barnehage

Forord

Barnehagene i Bergen kommune utarbeider sine årsplaner i samsvar med kravene til årsplan slik de er beskrevet i barnehageloven og forskrifter. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft fra 1. august 2017 og er en forskrift til barnehageloven.

Kvalitetsutviklingsplanen for kommunale barnehager 2018-2021 (23)

«Sammen for kvalitet – lek og læring» beskriver eiers lokale tilpasninger til rammeplanen og prioriteringer for gjeldende periode.

Hovedsatsningsområdet i kvalitetsutviklingsplanen er «Grunnlag for livslang læring i det 21. århundre». Planhierarkiet er synliggjort i modellen.

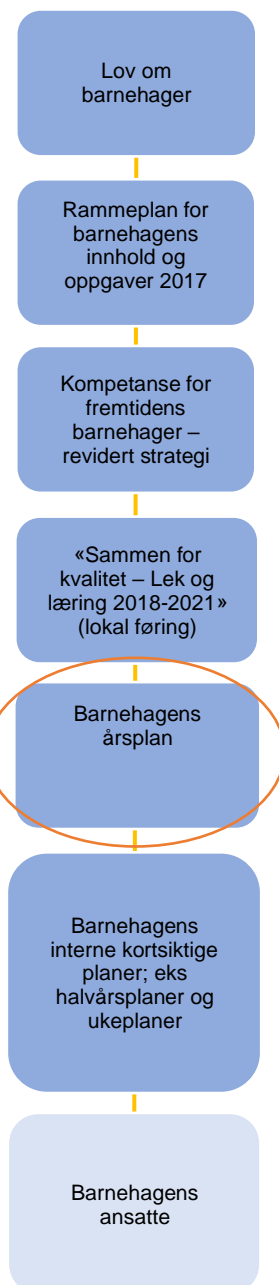
Årsplanverket til de kommunale barnehagene i Bergen kommune er delt i to:

- **Del en** beskriver mål og aktiviteter for årets satsinger og gir informasjon om hvordan disse følges opp, dokumenteres og vurderes. Årsplanen del en har et tidsperspektiv på 1 år og følger barnehageåret.
- **Del to** beskriver barnehagens satsninger og arbeid på et mer grunnleggende og generelt nivå. Årsplanens del to inneholder informasjon om hvordan barnehagen vil arbeide med danning gjennom omsorg, lek og læring for å fremme barns allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Videre redegjør barnehagen for hvordan det arbeides med progresjon i barnas pedagogiske tilbud gjennom hele barnehageløpet.

Som barnehageeier er vi ansvarlig for at barn i våre barnehager får en god start på et livslangt læringsløp. Godt planleggingsarbeid gjennom felles planmaler er utgangspunkt for utnyttelse av kollektiv kapasitet. Årsplanen utarbeides i samarbeid mellom barnehagens ansatte, barn og foreldre og danner grunnlag for pedagogisk innhold, aktiviteter og samhandling gjennom året. Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

BERGEN KOMMUNE

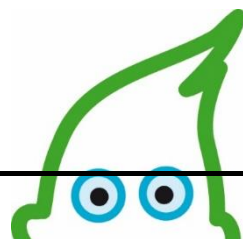
Etat for barnehage

Innhold

Visjon og mål.....	5
Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn	5
Verdier.....	5
Mål.....	5
1.0 Barnehagens innledning.....	6
1.1 Struktur og organisering.....	6
1.2 Metodevalg	6
1.3 Kjerneverdier	7
1.3.1 Ser barnet	7
1.3.2 Varme.....	7
1.3.3 Inkluderende	7
2.0 Livsmestring for det 21. århundre	8
– medvirkende barn i lek og læring	8
2.1 Tilknytning	8
2.2 Lek	9
2.3 Læring	10
2.4 Barns medvirkning	10
2.5 Vennskap og felleskap	11
2.6 Mangfold	12
3.0 Barnehagens tema/prosjekt	12
3.1 Fagområder.....	13
3.1.1 Språk som basiskompetanse	13
3.1.2 Matematisk kompetanse	13
3.2 Digitale verktøy.....	14
4.0 Barnehagen som lærende organisasjon.....	15
4.1 Barnehagens utviklingsarbeid	15
4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging.....	15
4.2.1 Dokumentasjon.....	15
4.2.2 Vurdering	16
4.2.3 Oppfølging	16
4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet.....	16
I. Barnesyn og læringssyn.....	17
II. Pedagogisk relasjonskompetanse	17
III. Danning gjennom omsorg, lek og læring	18

IV.	Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold	19
V.	Overganger	19
a.	Tilvenning i barnehagen	19
b.	Overganger og sammenheng innad i barnehagen	19
c.	Samarbeid og sammenheng med skolen	20
VI.	Foreldremedvirkning	20
VII.	Bærekraftig utvikling	21
VIII.	Psykososialt barnehagemiljø	22
IX.	Barns seksuelle helse	23

Visjon og mål

Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn

I en mangfoldig barnehage av høy kvalitet skal barn få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i egne forutsetninger og interesser.

Verdier

Det er utviklet et verdigrunnlag som skal sikre det enkelte barn trygghet, læring og utvikling i hverdagen. Verdigrunnlaget består av *varme, ser barnet og inkluderende*. Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte. Barnehagene beskriver i kapittel 1 hva de legger i disse verdiene.

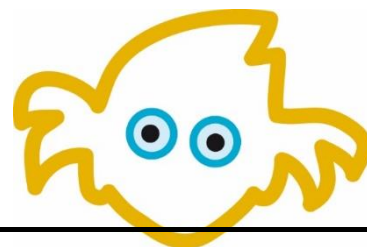
Mål

Bergen kommune ønsker som eier å gi retning for de kommunale barnehagene gjennom målsettingen:

Livsmestring for det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring

Grunnlaget for trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd legges i tidlig barndom og barnehagen har en sentral plass i dette. Livsmestring handler også om å møte motstand, håndtere utfordringer og være utholdende. Våre barnehager skal kjennetegnes ved at barnet:

- Opplever vennskap og fellesskap
- Erfarer trygghet og tilknytning til personalet
- Opplever spenning og glede i variert lek
- Er aktivt og medskapende i lek og læring
- Bruker sin kreativitet og søker utfordringer i lek og læring
- Blir møtt på sine uttrykk, sin undring og utforskertrang
- Opplever en barndom preget av mangfold, likeverd og respekt
- Utvikler sin språkkompetanse og sin matematiske kompetanse

1.0 Barnehagens innledning

Nykirken barnehage er Bergens nest eldste barnehage. Barnehagen hadde en større rehabilitering i 2013, men har bevart sine arkitektoniske kvaliteter og ligger som et flott praktbygg i Haugeveien på Nordnes. Vi har en vakker og sentral beliggenhet på Nordnes og siden 1891 har barn lekt og lært i denne vakre bygningen. Vi ligger sentralt til, med både flotte kultur tilbud og flotte områder å bevege seg i.

Nykirken er en avdelingsbarnehage. I barnehagen vår har vi høyt fokus på lek og barnas psykososiale miljø. Vi har fast ukerytme, der vi deler i grupper, har turer i nærområdet, besøker Nordneshallen/Akvariet og bruker byens kultur tilbud som vi som by barnehage har mulighet til å gjøre. For de eldste barna har barnehagen også egen minibuss, så en del av progresjon fra liten til stor avdeling er at de eldste får reise på lengre utflukter.

Vi er en barnehage med et personal med bred erfaring og kompetanse som er svært stolte over den flotte barnehagen vår og som hver dag jobber for at vi skal være en barnehage med høy kvalitet.

1.1 Struktur og organisering

Barnehagen har 4 avdelinger som alle tar sine navn fra kjente steder i Bergen by.

Ulriken med plass til 14-18 barn i alderen 2-6 år.

Krinkelkroken med plass til 14-18 barn i alderen 2-6 år.

Knøsesmauet har plass til 12 barn i alderen 0-3 år.

Festplassen har plass til 9 barn i alderen 0-3 år.

Knøsesmauet og Festplassen har ett tett samarbeid og kommer til å være sammen men delt i grupper.

På hver avdeling har vi en pedagogisk leder, noen avdelinger har også en barnehagelærer, i tillegg til fagarbeidere/ pedagogiske medarbeidere.

1.2 Metodevalg

I Bergen kommune har de satset på sensitiveringsprogrammet ICDP for å styrke barnehagens relasjonskompetanse. I Nykirken har vi per dags dato ingen som har vært på kurs for å bli sertifiserte ICDP veiledere.

Flere av barnehagens ansatte har Samspillsmetoden Dialog. ICDP og Samspillsmetoden Dialog hadde samme grunnleggere, men på grunn av uoverenskommelser ble det to sensitiveringsprogram. Disse to metodene bygger derfor på mange av de samme prinsippene. Vi bruker det vi vi har lært i Dialog og kommer til å melde noen av pedagogene på kurs for å bli ICDP veiledere i løpet av 2024. Veilederne får da i oppgave å kurse resten av personalet i løpet av prosessen.

1.3 Kjerneverdier

«Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte.»

1.3.1 Ser barnet

«Vi ser det enkelte barns egenverdi. Barnet gis gode betingelser for læring og utvikling basert på vår anerkjennende væremåte.»

- Vi gir barna mulighet til å utvikle seg på sitt nivå.
- Vi gir barna anerkjennelse.
- Vi gir barna bekreftelse på at de er god nok som de er.
- Vi fokuserer på de gode egenskapene hos barnet.
- Vi skaper en god dialog.
- Vi lytter til både det verbale og non verbale språket for å se barnet.
- Vi tar barna på alvor.
- Vi setter oss på barnets høyde og viser interesse.

1.3.2 Varme

«Vi gir barnet omsorg og trygghet. I møte med barn skal vår hjertevarme gi næring og vekstmulighet.»

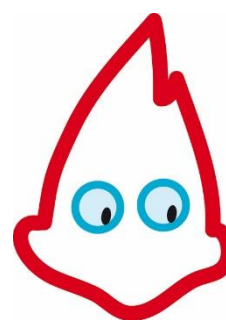
- Vi tar imot barna om morgenen med et smil og viser at vi ønsker dem velkommen.
- Vi viser forståelse for følelser.
- Alle skal føle seg sett og ivaretatt hver dag.
- Vi er bevisst stemmekvalitet, blikk-kontakt og språk (det som sees og det som høres – Verbalt og non verbalt).
- Vi er lyttende og trygge voksne.
- Vi har det gøy og ler sammen med barna.
- Vi gir barna vekstmuligheter; ser hva de mestrer, gir de adekvate utfordringer og hjelper de med å mestre de.

1.3.3 Inkluderende

«Vi skaper gode relasjoner, der alle barn blir sett og bekreftet. Det enkelte barn skal oppleve gleden av å tilhøre små og store fellesskap.»

- Vi er bevisst vårt ansvar for å skape et passende og inkluderende miljø for alle.
- Vi gir hvert barn samme mulighetene. Vi ser hva som er hvert enkelt barns behov. Dermed legger vi opp til rammer som skal fange opp at alle blir inkludert.
- Vi er ekstra oppmerksomme på å gi plass til de barna som ikke naturlig tar plass.
- Vi skaper felles opplevelser for at barna skal kjenne at de er en del av fellesskapet uavhengig av deres forutsetninger.
- Vi vektlegger viktigheten av å føle seg verdifull og inkludert.
- Vi jobber hele tiden med å legge til rette for å skape gode relasjoner og vennskap.
- Vi jobber for et godt foreldremiljø i barnehagen.
- Morgensamlinger der vi har fokus på inkludering, tilhørighet og dagen i dag.

2.0 Livsmestring for det 21. århundre

– medvirkende barn i lek og læring

2.1 Tilknytning

Tilknytning og behovet for tilknytning er noe som er i endring gjennom hele livet. Det er også svært individuelt. Når et barn er et år er behovet for tilknytning til en eller flere voksenpersoner viktig for at barnet skal kunne føle seg trygt. Å oppleve vennskap og samhørighet med andre barn er også en form for tilknytning. Seinere blir behovet for tilknytning til en gruppe også viktig, samtidig som behovet for den trygge voksne blir mindre synlig. Vi kan også se på tilknytning som en del av barnets identitetsoppfatning og opplevelse av seg selv.

I barnehagen jobber vi med tilknytning med denne kunnskapen som bakteppe. Når barna er mellom 1 og 3 år jobber vi mye med tilknytning til voksne og vi jobber aktivt for å skape tette vennskapsbånd mellom barna. Når barna blir eldre blir det også fokus på å være en del av noe større samtidig som det viktige grunnlaget for trygghet ligger i bunnen hele tiden. Dette gjør vi for eksempel ved å legge til rette for felles referanserammer gjennom felles opplevelser eller felles prosjekter hvor alle jobber

mot det samme. Vi jobber også med ferdighetene man trenger å ha når de skal inn i nye faser i livet. For eksempel hvordan man kan få nye venner.

Hos oss skal barna oppleve å ha trygg tilknytning til voksne. Føle en tilknytning til barnegruppen og barnehagen og ikke minst oppleve god tilknytning til andre barn i form av vennskap.

2.2 Lek

«Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. (Rammeplanen kap 3).

Lek er barnas viktigste arena for læring. Den skaper sosiale fellesskap og gir rom for utprøving av tanker, bevegelser og kunnskap. Lek er noe barna selv velger. Den styres av barnas fantasi og kreativitet og har sin egen verdi. Det er ingen andre mål i leken enn å leke. Her får barna prøvd ut ulike sosiale handlinger «på liksom» - se og bearbeide reaksjoner på dette fra de andre i leken. Erfaringer barna tar med seg fra dette er med på å danne deres sosiale kompetanse videre.

Leken kan ha ulik form: Frilek, voksenstyrt lek, parallell-lek, regellek, sanglek, rollelek, konstruksjonslek osv. Leken kan foregå stille eller bråkete, i fysisk utfoldelse eller inne i hodet. Leken foregår både ute og inne, og veksler mellom å være barnestyrt eller voksenstyrt.

Lek er læring! Når vi leker så lærer vi blant annet;

- ✓ Sosial kompetanse og vennskap
- ✓ Motorisk utvikling og fysisk utfoldelse
- ✓ Mestring
- ✓ Videreutvikle fantasi og nye egenskaper
- ✓ Å bli løsningsorientert
- ✓ Språkutvikling
- ✓ Utforske og lære nye ting
- ✓ Øve på turtaking
- ✓ Samarbeid
- ✓ Løse konflikter

I Nykirken barnehage anerkjenner vi leken ved at vi setter av tid til den i planene våre. De voksne observerer barnas interesser, nysgjerrighet, fantasi og kreativitet. Det de voksne innhenter fra observasjonene, gjenspeiler hvordan man arbeider på avdelingen. Gjennom voksnes observasjon og deltagelse i leken lager vi rammer som gjør at barna opplever positivt samspill med barn og voksne, og vi legger til rette for at leken kan utvikle seg på slik måte at det fremmer videre læring gjennom leken.

Vi er tett på barna slik at vi kan forebygge utestengelse, krenkelse og mobbing. Den voksne veileder i leken og/eller legger opp til reflekterende samtaler med barna som gir barna grunnlag for forståelse for hverandres synspunkter og grenser. Dette er også en form for konflikthåndtering og støtte til barn som av ulike årsaker har utfordringer med å komme inn i leken.

Gjennom observasjon og deltagelse i leken får voksne også innsyn i barnas interesse. Det som observeres her danner grunnlag for hvordan lekemiljøet som tilbys barna blir utformet. Gjennom å ta utgangspunkt i barnegruppens interesser, kan vi tilføre leken elementer som gir et større mangfold i lekens verden, lekens innhold og art tilrettelegges slik at barnet har en utvikling og progresjon i leken. Her passer vi på at barnas interesser blir sett, og alle opplever at deres stemmer er like viktige – slik opplever de likestilling og mangfold. Dette er også en måte å jobbe med barnas medvirkning på.

2.3 Læring

Barna lærer gjennom alle situasjoner i løpet av en dag - for eksempel i garderobesituasjonen, ved måltidet, i samlingsstunder, i lek, i aktivitetsgrupper med mer.

De voksne er bevisste i sitt samspill med barna, undrer seg sammen med dem og utvider barnets forståelse. Da fanger vi opp barnas interesse og undrer oss sammen, leter etter svaret eller la dem bli interessert i det som er rundt dem.

Noe av det viktigste vi lærer barna, er godt samspill med andre. At barnet blir trygg på seg selv, blir sett og møtt av voksne som er støttende til barnas nysgjerrighet. Dette er viktig for opplevelsen av mestring- og læringsglede.

Vi jobber med lek og læring gjennom prosjekter på avdelingene. Der tar vi i bruk alle sanser og fagområder. Gjennom observasjon og målrettet arbeid følger vi nøye med på hvert enkelt barns progresjon på alle områder. Når vi planlegger aktiviteter, tar vi utgangspunkt i hva barna mestrer nå, for å jobbe videre mot hva barna kan mestre med litt hjelp først og etter hvert alene. Dette gjelder i alt fra påkledning til sosialt samspill. Både innhold og arbeidsmåter i aktiviteten varieres for å møte hvert enkelt barn der det er og for å gi variasjon. På denne måten sikrer vi at alle barna har et godt grunnlag for utvikling.

2.4 Barns medvirkning

«Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.» (Rammeplanen kapittel 4).

For barna i barnehagen er medvirkning en viktig del av hverdagen. Det å bli sett og hørt spiller en stor rolle for barnas selvbilde og selvfølelse. Gjennom å lytte, spørre, vise interesse for barns meninger, kommer dette til syne i praksis, der barna ser at deres meninger blir hørt og gjennomført.

Gjennom å skape eierfølelse til egen hverdag inkluderer man barna i barnegruppen og i vårt lille demokratiske samfunn i barnehagen. Vi legger vekt på en kultur hvor barna føler de blir sett, hørt og tatt på alvor. Ved å gi barna tilpassede utfordringer i forhold til alder og forutsetninger, vil det gi progresjon der barnet opplever mestring.

Vi jobber med barns medvirkning ved at:

- ✓ Vi er lyttende og oppmerksomme på barns ønsker og innspill
- ✓ Vi observerer barnas interesseområder og tar det med i planene vi lager.
- ✓ Vi legger til rette for samlingspunkt hvor barn kan komme med sine innspill i gruppe og individuelt.
- ✓ Vi gir barna oppgaver og ansvar i de daglige rutiner
- ✓ Vi oppmuntrer barn til å si hva de mener og etterspør deres mening.
- ✓ Ved turer, får barna være med å bestemme mål og/eller aktiviteter innenfor visse rammer.
- ✓ Ved å lage tema ut ifra barnas interesser der og da.

Gjennom observasjon og samtaler har barna stor medvirkning. Dette gjelder alt fra hvordan vi skal ha det på avdelingen til hvilke turer vi skal gå på, til hvordan vi jobber med enkelt barn når de har det vanskelig.

2.5 Vennskap og felleskap

«Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt felleskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.» (Rammeplanen kap. 3)

Som omtalt tidligere i årsplanen er vennskap og felleskap noe vi jobber med hele tiden i barnehagen. Vi planlegger avdelingene ut fra at alle skal kunne finne en venn. På avdelingene jobber vi med å legge til rette for at vennskap skal oppstå. Dette gjør vi gjennom bevisst hensiktsmessig inndeling av barnegruppen, lekegrupper, og planlegging av avdelingene. Viktigheten av vennskap står høyt hos oss.

Vi planlegger og legger opp til lek og opplevelser som styrker følelsen av felleskap. Ofte kan vi se at gjennom å gi barna felles opplevelser og referanserammer, får de et sterkere felleskap seg imellom.

Alle barna skal oppleve å være en del av fellesskapet i barnehagen uansett forutsetninger. I barnehagen planlegger og tilrettelegger vi på en slik måte at dette skjer i praksis. Dersom vi ser at dette ikke lykkes, justerer vi våre planer og/eller setter inn tiltak.

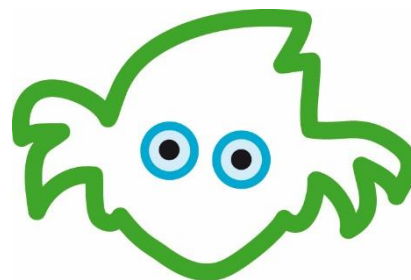
Vi jobber mye med sosial kompetanse i hverdagen. I hverdagene øves det på hvordan man kan ta kontakt med andre barn på en god måte, hvordan komme inn i leken, hvordan fungere i samspill med flere. For små barn kan man for eksempel bruke tid på å vente på tur, være en del av gruppen, spørre om å få en leke andre barn har, godta et nei på det spørsmålet, invitere andre barn inn i leken. For de eldre barna handler det om de samme tingene, men da dukker andre ting opp også som det å ha motstridene ønsker i en lek, regulere egne følelser når man møter utfordringer, fungere i et større felleskap, være en del av lek med flere barn.

2.6 Mangfold

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap.» (Rammeplanen kap. 1)

I barnehagen er vi opptatt av å møte hvert enkelt menneske der det er. Vi definerer ikke mennesket ut fra utseende, kjønn, etnisitet, religion eller funksjonsevne, men ut fra den man er. Mangfold handler om mye mer enn bare kultur, vi er alle en del av mangfoldet. Egenverdien i hvert enkelt menneske og det som gjør en unik er vårt fokus. I dette ser vi også hvert enkelt menneskes behov og styrker. Gjennom denne tilnærmingen skaper vi et fellesskap som er for alle, uansett hvem man er. Dette skjer hver dag, i hvert enkelt møte mellom menneskene i vår barnehage. Hvert enkelt menneske er viktig og verdifullt i fellesskapet i barnehagen.

Vi synliggjør mangfold gjennom samtaler med barna om hvordan vi er like og ulike uten å skape et skille mellom barna. Ulikhetene og likhetene mellom oss er det som gjør oss unike. I barnehagen fokuserer vi på at alle skal være en del av fellesskapet og vi mener at kunnskap om hverandre skaper et større og sterkere fellesskap som tåler ulikheter mellom mennesker.

3.0 Barnehagens tema/prosjekt

Mål:

- Skape feller referanserammer til leken for å skape et inkluderende psykososialt barnehagemiljø.
- At voksne er deltakende og hjelper barnas lek og fantasi videre

Barnehageåret 2023/2024 har barnehagen valgt «Lek og fantasi» som tema. Dette er et tema som skal være med oss gjennom hele barnehageåret. Vi har utarbeidet temaplaner som sier mer konkret om hva vi skal jobbe med gjennom året. Dette gjør vi for å sikre at det blir en rød tråd i arbeidet vårt. Det vil være noen forskjeller på hvordan småbarn og storbarn avdelingene jobber med tema. Planene vil og være fleksible for å sikre barns medbestemmelse og medvirkning.

Temaplaner blir lagt til

I årets kvalitetsoppfølging har vi jobbet med et inkluderende utemiljø og tenker at lek og fantasi er en fin måte å skape en inkluderende lek i utetiden. Vi skal være gode trygge voksne som viser vei og som undrer oss sammen med barna.

3.1 Fagområder

Gjennom Rammeplanen som er vårt lovverk så forplikter vi oss til å være innom Rammeplanens syv fagområder, men Bergen kommune har følgende tema som satsningsområde:

3.1.1 Språk som basiskompetanse

I barnehagen jobber man alltid med språk og barnas språklige utvikling. De små barna lærer nye ord hver dag, når de blir større settes disse ordene sammen til setninger og til slutt er språket blitt et verktøy for å kunne gi uttrykk for tanker, ideer og følelser.

Rammeplan for barnehagen sier i kapittel 3 at *«Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling»*

Siden store deler av barnehagedagen består av spontane og uformelle samtaler mellom barn og voksne, er hverdagssamtalene en sentral arena for å støtte barnas språklige utvikling. Rutinesituasjoner bruker vi som en arena for å sette ord på det som skjer og er rundt oss. f.eks å si navnet på de ulike klesplaggene og hvilken mat vi liker best. I arbeidet med språkutvikling er leken sentral. Barn med godt språk, og voksne er viktige støttespillere for barn med mindre utviklet språk. Vi jobber også med språkutvikling ved å snakke om bilder, bruke konkrete i samlinger, kims lek, lottospill og lignende. Vi leser bøker, lærer sanger og regler, har aktivitetsgrupper, og vi oppfordrer barna til samtaler med en voksen eller i fellesskap ved for eksempel måltid eller samling. Vi gjentar barnas uttalelser i lengre setninger og med riktig uttale, uten å korrigere barnet. Barnets interesse kan være et fint utgangspunkt for å få barnet i tale. Små lekegrupper og språkgrupper skaper trygge rammer for utvikling av språket.

3.1.2 Matematisk kompetanse

Når man snakker om matematisk kompetanse, teker man fort på fagområdet antall rom og form. I rammeplan for barnehager står det bla: *«Fagområdet omfatter lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling. Det handler også om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger.»*

I barnehagen jobber vi med matematisk kompetanse på flere måter. Vi teller hver dag, snakker om måneder, år og om hvem som har bursdag først osv. Vi spiller spill med terning og telling og undrer oss sammen om ulike matematiske spørsmål. Barna øver på å stille på rekke, eller går sammen to og to. De løser problemer i form av puslespill, bygger ulike konstruksjoner med magneter,

klosser, perler, lego, i sandkassen og lignende. De må samarbeide i lek og argumenterer og inngår kompromisser. Vi gjør eksperimenter og filosoferer over det som skjer. Vi utforsker og sammenligner det som er rundt oss eller det vi finner i naturen, som ulike former og mønster. Matematisk kompetanse er også romforståelse, avstandsbedømming og forståelse av størrelse.

3.2 Digitale verktøy

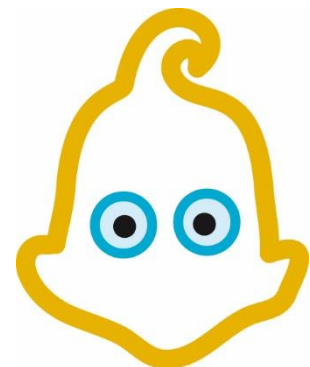
«Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn.» Rammeplan s.44

Samfunnet i dag er et digitalt samfunn. Å ta i bruk digitale verktøy sammen med barna er både gøy og lærerikt. Vi utforsker i den digitale verden sammen. Barna møter digitale verktøy som et supplement til lek, læring, samlinger og hverdagen.

Det finnes mange gode pedagogiske apper som kan hjelpe barn i innlæring av blant annet språk. Dette kan være et godt hjelpemiddel og et gøy innslag inn i språkgruppene. Digitale verktøy skal ikke brukes passivt, men sammen med aktive voksne i en pedagogisk aktivitet. Som for eksempel å finne en sang/eventyr e.l. for å skape felles referanserammer eller for å undre seg sammen.

Digitale verktøy barna møter hos oss:

- ✓ Kamera.
- ✓ Beebot
- ✓ Digitalt mikroskop.
- ✓ Telefon (f.eks å google ting vi lurer på sammen).
- ✓ Prosjektorer.

4.0 Barnehagen som lærende organisasjon

I Nykirken barnehage er vi opptatt av å være i endring og utvikling. Vi skal hele tiden være rustet til å møte nye krav og utfordringer. Hele personalet er med å planlegge og reflektere over egen og barnehagens praksis. Dette betyr at vi systematisk setter opp mål og innhenter informasjon for å vurdere og analysere arbeidet vårt. Ut fra dette planlegger vi veien videre, samtidig som vi evaluerer for å justere kursen ved behov.

4.1 Barnehagens utviklingsarbeid

Barnehageåret 2023/2024 har Nykirken fått innvilget søknad om å være med på Rekomp – regional ordning for kompetanseutvikling. Dette er et prosjekt der vi samarbeider med Høgskolen og får tildelt veiledere derfra. Vi skal lage prosjektskisse med mål og en plan for arbeidet med tema om lek. Dette er et prosjekt der målet er å utvikle personalets kompetanse. Vi kommer til å bruke tid både på ledermøter, personalmøter og planleggingsdager for å drive dette utviklingsarbeidet.

4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging

Planlegging er med på å skape oversikt, kontinuitet og progresjon både for enkeltbarn og for gruppen. Barnehagen har fast dagsrytme og rutiner.

Avdelingene jobber mye med å planlegge rammer og tilrettelegge planer og mål i sitt arbeid på en slik måte at hvert enkelt barn skal bli møtt, sett og oppleve mestring i hverdagen og i prosjekter/temaarbeid. Observasjoner av barns trivsel, interesser og læring er viktig for at barna skal medvirke i evaluering og planlegging. Vi bruker også samlingsstunder og barnesamtaler for å høre barns meninger og ønsker. Dette legges også til grunn for å sikre barnas følelse av tilknytning, felleskap, vennskap, medbestemmelse og identitetsoppfatning.

4.2.1 Dokumentasjon

All kommunikasjon fra barnehagen går gjennom Vigilo. Her vil vi dele månedsbrev, planer og annen viktig informasjon.

I barnehagen blir det sendt ut to ukers planer der vi skriver noe om hva vi skal gjøre og hva vi jobber med. I slutten av hver måned blir det sendt ut et månedsbrev som dokumenterer det som vi har skrevet om i planene våre. Med jevne mellomrom henger vi og opp bilder på avdelingene som viser noe om hva vi gjør i barnehagen.

På personalmøter og planleggingsdager skriver vi praksisfortellinger som og brukes som dokumentasjon som vi senere kan bruke når vi skal vurdere og følge opp arbeidet vi har gjort i løpet av barnehageåret.

4.2.2 Vurdering

I Nykirken barnehage er vi opptatt av at alle skal få kunnskaps- og kompetanseheving. Vi vurderer og reflekterer hele tiden over praksis i barnehagen. Vi benytter oss av praksisfortellinger som blir tatt med til møtene. Der kan vi sammen reflektere over egen praksis og spørre oss selv: «Hva gjør vi bra og hva kan vi bli bedre på i vår praksis sett i lys av ny kunnskap?». Det er en form for *“learning by doing – and reflection”* som gjør at man reflekterer over daglig praksis i lys av kunnskap sammen med sine kollegaer. Dette brukes mye tid på i personalgruppen på planleggingsdager, avdelingsmøter og personalmøter. Dette bidrar til å holde oss oppdatert og søke ny kunnskap hos hverandre, andre instanser, fra litteratur eller kurs.

Vurdering er viktig i barnehagen og gir oss mulighet til å justere/endre arbeidet underveis. Foreldre har mulighet til å vurdere og påvirke barnehagens innhold på foreldremøter, foreldresamtaler og i bringe- og hente situasjoner. Foreldre kan også si sin mening i den årlige brukerundersøkelsen.

4.2.3 Oppfølging

I barnehagen har vi en ledergruppe som består av de pedagogiske lederne og styrer. I den gruppen bruker vi tid på ledelse, utviklingsarbeid og planlegging av gode rammer for hele barnehagen.

Styrer etterspør på ledermøter hvordan vi ligger an i forhold til planer vi har satt oss for barnehageåret. Noen planer endres underveis, men det er viktig å ha et bevisst forhold til hvorfor planer endres. Vi diskuterer dette på ledermøter for å sikre kvaliteten på det pedagogiske arbeidet og planene våre.

4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet

For å sikre høy kvalitet på tilbudet vi gir barn og foreldre er vi avhengig av tilbakemeldinger fra våre brukere. I planlegging og gjennomføring av arbeidet vi gjør, både temaarbeid og daglige oppgaver legger vi til grunn observasjoner og samtaler med barna for hvordan vi gjør det videre. Vi planlegger gjennomføring av prosjekter, innreder lekeareal og legger til rette ut ifra hva vi ser og hører at barna interesserer seg for. Med de små barna som ikke har særlig mye språk vektlegger vi barnas handlinger og kroppslige uttrykk, med de større barna vektlegger vi også formelle og uformelle samtaler hvor vi får innsyn i deres tanker og meninger.

Hvert år deltar vi i foreldreundersøkelsen i regi av UDIR. Dette er et viktig verktøy for oss i barnehagen i planleggingen av vår drift videre. Vi tar med oss denne undersøkelsen inn i samarbeidsutvalget og i personalet, og planlegger videre hvordan vi kan justere vår drift for å kunne imøtekomme det som fremkommer av denne.

I tillegg til foreldreundersøkelsen medvirker foreldre gjennom foreldremøter, foreldresamtaler og kvalitetsoppfølging. Vi har et tett samarbeid med SU i barnehagen gjennom hele året slik at vi kan vurdere og kan endre kurs underveis hvis det blir nødvendig. Gjennom hele året oppfordrer vi også foreldre om å ha lav terskel for kontakt for å gi tilbakemeldinger på jobben vi gjør.

Del to

I. Barnesyn og læringssyn

I Nykirken barnehage snakker vi om menneskesyn. Hvert enkelt menneske har like mye verdi i kraft av å være seg selv. Vi skal se hvert enkelt menneskes ressurser og styrker og la det være definerende. I møte med nye mennesker handler det om å bli kjent med hvem dette mennesket er – hva som gjør det unikt.

For å kunne lære må man være trygg. Derfor er trygghet nummer en i vårt læringssyn.

Forskning viser at barn som leker, bygger en sterk kobling mellom de to ulike hjernehalvdelene som gjør at de senere i livet (flere år etter skolestart) lettere kan tilegne seg nye ferdigheter og kunnskaper og dermed bli mer velfungerende i samfunnet. Med dette som bakgrunn er vår tilnærming til læring gjennom leken.

Mestring er en viktig del av vårt syn på læring. Et barn som opplever seg selv og sine evner på en positiv måte tar lettere til seg nye ferdigheter og kunnskaper. Derfor spiller vi på barnets styrker.

Å lære gjennom å erfare (og refleksjon) (learning by doing and reflection) er en tilnærming vi bruker aktivt. Spesielt i forhold til empati og sosial kompetanse.

II. Pedagogisk relasjonskompetanse

I møte med hvert enkelt barn er det essensielt at barnet blir møtt for hvem det er, og at vi blir kjent med hva som er barnets ressurser. Man får tillit og gode opplevelser sammen for å skape en trygg relasjon. Når man har fått den trygge relasjonen må den mates hele tiden, men man tåler nå å stå i utfordringer

sammen. Den voksne er i posisjon til å kunne utfordre barnet på en slik måte at man kan nå neste utviklingstrinn sammen, på en trygg måte. Vi voksne er rollemodeller. Og for å være en god rollemodell må vi ofte evaluere vår egen fremtoning og væremåte sammen med barna. Barna speiler hvordan vi møter andre mennesker. Ved å møte hvert menneske med respekt og anerkjennelse for hvem de er, er vi med på å bygge fundamentet for gode relasjoner.

I Nykirken barnehage jobber vi etter prinsippene i trygghetssirkelen. Det innebærer at vi har fokus på barnets behov og at vi møter barnet i deres følelser. Vi gir barnet en trygg base når de trenger det. Da støtter vi barnet i dets utvikling og lar dem utforske verden. Vi er tett på og oppdager verden sammen med barnet. Når barnet er utrygg vil vi være en sikker havn som barnet kan henvende seg til og få trøst og omsorg.

III. Danning gjennom omsorg, lek og læring

«Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modning, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap.» (Rammeplanen kap. 3)

Danning er å utvikle kunnskap, verdier og holdninger. Dette er viktig for at barna skal være i stand til å tenke selv, søke kunnskap og reflektere.

Gjennom barnehagetiden får barna livskunnskaper som gjør dem godt rustet til å møte verden utenfor barnehagen. Det er viktig at vi gir barnet en god selvfølelse; at barnet opplever seg verdifull i kraft av den personen de er, og ikke i kraft av hva de kan eller eier. En del av denne erfaringen innebærer å oppleve vennskap. Vi jobber med å tilrettelegge for relasjonsbygging som fører til vennskap gjennom lek, undrende samtaler om vennskap og rollemodellering. Arbeidet med tidlig opplevelse av demokratiske prosesser hvor barnet opplever at de kan påvirke fellesskapet er med på å forme både barnets selvfølelse, men også fellesskapsfølelsen i barnegruppen.

Vi jobber med danning ved at vi:

- ✓ Oppmuntrer barna til å snakke om egne følelser, slik at de klarer å identifisere dem på egenhånd.
- ✓ Validerer barnas følelser når de viser dem.
- ✓ Lærer og gir barna rom til å ta egne valg.
- ✓ Innbyr til samtaler som gir oss innblikk i barnas perspektiver rundt deres og andres handlinger.
- ✓ Reflekterer og undrer oss gjennom samtaler sammen med barna. Noe som gir grunnlag for å bli kjent med og anerkjenne barnas perspektiver.
- ✓ Veileder dersom det oppstår en konflikt mellom barn – de voksne veileder barna slik at de løser konflikten mest mulig selvstendig gjennom reflekterende spørsmål som appellerer til empati.
- ✓ Legger til rette for den gode samtalen, der ytringer og meninger får plass.
- ✓ Bruker dialog for å få barna til å reflektere over sine handlinger.

- ✓ Legger opp til aktiviteter som gir barna gode opplevelser ved å delta i fellesskapet.

IV. Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold

Alle barn er unike og kommer til barnehagen med sin personlighet og med sine erfaringer. Dette blir vårt utgangspunkt for å kunne legge til rette for det enkelte barns utvikling. For å sørge for at hvert enkelt barn skal få muligheten til å oppleve progresjon og mestring, er vi avhengige av at personalet er observante og lydhøre for hvilke behov barna har og hvor de er i sin utvikling. Det er ikke alder som bestemmer hvilke behov og forutsetninger barnet har for å videreutvikle seg selv. Opplevelser av mestring er nært knyttet til utviklingen av et godt selvbylde. Derfor må alle barn få utfordringer tilpasset sitt utgangspunkt. Vi griper barna i mestringsøyeblikket.

I Nykirken barnehage har vi småbarns- og storbarnsavdelinger hvor vi fokuserer på at det også skal være en progresjon fra liten til stor avdeling. Dette går blant annet på selvstendighet, mestring og tilgang på diverse utstyr.

V. Overganger

Overganger er en naturlig del av å vokse. For mange barn er det bekreftelse på at de utvikler seg. Vår jobb er sammen å sikre at barna opplever overganger som noe som positivt. Det gjør vi gjennom å legge til rette slik at barnet føler seg trygg i overgangen som skal skje. Dersom vi klarer dette, vil barna kunne møte overganger seinere i livet som en positiv ting.

a. Tilvenning i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen.» (Rammeplanen kap. 6)

Før oppstart får foreldre et velkomstbrev og info om barnehagen og avdelingen. For nye småbarn blir det lagt opp til en felles besøksdag der de sammen med sine foreldre kan få komme å se barnehagen, hilse på personalet og stille spørsmål dersom det er noe de lurer på før oppstart. Nye store barn får også invitasjon til en besøksdag der de kan få komme å se barnehagen. Gjennom tilvenningstiden i barnehagen mener vi det er viktig med tett og god kontakt. Barn er ulike, og har ulike behov for å bli trygg i barnehagen. I tett dialog med foreldre imøtekommer vi barnets behov slik at barnet kan oppnå en god og trygg tilknytning i barnehagen.

Dersom man ønsker å komme flere ganger på besøk til barnehagen før oppstart, er det bare til å ta kontakt, så avtaler vi det.

b. Overganger og sammenheng innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.»

(Rammeplanen kap. 6)

Da vi jobber med grupper som er aldersinndelt er det å bytte avdeling noe barna skal gjennom. Når barnet skal bytte avdeling, er fokus at barnet skal komme i en barnegruppe hvor det vil oppleve vennskap og mestring. Her vil sammensetning av gruppen og vennskapsbånd bli vektlagt.

I løpet av våren informeres foreldre om endring av avdeling. I mai/juni begynner barna å gå på besøk til den nye avdelingen sin. Her blir de kjent med det fysiske rommet, noen av de voksne og noen av barna som allerede er der. I denne perioden blir også utetiden benyttet til å bli bedre kjent med de voksne på ny avdeling.

c. Samarbeid og sammenheng med skolen

«De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen.»

(Rammeplanen kap. 6)

Året før barna begynner på skolen har man førskolegruppe i barnehagen. Da er alle barna som skal begynne på skolen sammen og har ulike aktiviteter. Noen aktiviteter er typisk «skoleforberedende» hvor de løser oppgaver og sitter sammen og arbeider. Andre aktiviteter er f.eks tur eller andre former for opplevelser utenfor de vanlige rammene i barnehagen. Som beskrevet tidligere i årsplanen ser vi på lek som en viktig aktivitet til læring og mestring, så vi prioriterer også at barna skal ha tid til lek i denne gruppen – det er jo leken som er det viktigste de tar med seg fra barnehagen og inn i skolehverdagen.

Skolen stiller forventninger til barnehagen om praktiske forberedelser til skolestart; vi har fokus på at barna får mulighet til å bli selvstendige med av- og påkledning, toalettbesøk, turtaking etc. Dette øves på kontinuerlig.

Ila våren blir barna sammen med foreldre invitert til å komme til skolen en halv dag. Dette er en spennende dag for store og små.

Barnehagen inviterer til overføringsmøter hvor skolen, barnehagen og foreldre deltar når det barn med spesielle behov eller foreldre som av andre grunner ønsker et slik møte. Målet med overføringsmøte er at skolen skal best mulig kunne forberede seg på å ta imot og legge til rette for barnet som kommer.

VI. Foreldremedvirkning

Gjennom åpen og god dialog skal personalet i Nykirken barnehage, sammen med barnas foresatte, planlegge å evaluere tilbudet som til enhver tid gis i Nykirken barnehage.

Arbeidsmetoder:

- ✓ Daglig kontakt i bringe – og hentesituasjonene.
- ✓ Foreldresamtaler - dette tilbys 2 ganger pr. barnehageår, samtidig som foresatte alltid kan be om samtale når det er behov for dette.
- ✓ Uformell kontakt Vigilo og telefon – vi ønsker sterkt løpende tilbakemeldinger på det vi gjør bra og det foreldre ønsker at vi skal endre i vår praksis. Positive

tilbakemeldinger kan gis til alle, men negative gis til pedagogisk leder som kan løfte dette videre opp slik at vi best mulig kan løse det som er utfordrende.

- ✓ Årsplan – godkjennes i SU.
- ✓ Ulike arrangement som foreldrekafe, lucia, nissefest, påskefrokost/kaffi, og sommerfest.
- ✓ Foreldremøter 2 ganger i året
- ✓ Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU) velges på høsten på foreldremøte - en representant og en vararepresentant fra hver avdeling.
- ✓ Sommerfest og nissefest som FAU arrangerer sammen med barn og ansatte.
- ✓ Samarbeidsutvalg (SU – 4 foreldrerepresentanter fra FAU, 4 representanter fra barnehagen og styrer, eventuelt en politiker fra kommunen) – møter hvor styrer tar opp viktige tema som omhandler drift av barnehagen og tilbudet som gis barn og foresatte, og hvor foreldre/FAU kan melde inn saker. Arrangeres ca. fire ganger pr. barnehageår.

VII. Bærekraftig utvikling

Barnehagen har en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn:

«Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det.»

«Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine. Det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden.»
(Rammeplanen kap. 1)

Nykirken barnehage skal være et sted der barna ser verdien av å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Vi vil gi barna erfaring med å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Sammen med barna oppdager vi mangfoldet i naturen og utforsker nærmiljøet vårt rundt barnehagen. Barn er opptatt av det nære og trygge, så uansett årstema vi jobber med så ønsker vi å bruke byen vår og nærmiljøet som en del av prosjektene våre. I naturen finner vi mye spennende materiell som vi igjen bruker i lek og aktiviteter. Vi følger naturens utvikling gjennom året og barna får erfaring med ulikt vær og årstider. Samlingsstundene er en fin mulighet til å samtale med barna om små og store temaer. Her legges det grunnlag for samhold, fantasi, vennskap, kunnskap og kultur.

De store avdelingene bruker turbussen vår og til å komme seg på tur i skog og et annet miljø enn det som vi har på Nordnes.

Samarbeid med foreldre er en viktig del av det å skape et sunt sosialt miljø i barnehagen.

VIII. Psykososialt barnehagemiljø

Det er forankret i Barnehageloven at alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. I dette ligger det at alle ansatte i barnehagen er forpliktet til å gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser, og videre at barnehagen skal jobbe forebyggende for å skape et varmt og inkluderende fellesskap.

Under plikten til å sikre at barn og unge har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, følger det fire delplikter:

- plikten til å følge med
- plikten til å melde
- plikten til å undersøke
- plikten til å sette inn egnede tiltak

Arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet er et kontinuerlig arbeid som er retningsgivende for barnehagens kvalitetsutviklingsarbeid og grunnleggende for alt vi gjør i barnehagen, både i samspill med barna, samarbeid med foreldre og innad i personalgruppen.

Barnehagen har en lokal handlingsplan for å sikre systematikk i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet. Handlingsplanen gjennomgås i personalgruppen årlig.

(Når det gjelder å sette inn egnede tiltak utformer personalet tiltaksplaner ved behov dersom personalet observerer situasjoner på avdelingen som er negativt for barnas psykososiale miljø. Ett eksempel på en slik situasjon kan være at et barn konsekvent blir utestengt av andre barn i lek. På den måten kan en systematisk jobbe mot å forbedre det psykososiale miljøet, i tillegg til å dokumentere prosessen.)

Det psykososiale barnehagemiljøet er videre tema på foreldremøte, foreldresamtaler og i SU ved oppstart av hvert barnehageår.

I Nykirken har vi utarbeidet en egen Skyfritt/Kapittel 8 perm. I denne har vi utarbeidet et eget årshjul for å sikre at vi fanger opp enkelt barn eller barnegrupper som trenger ekstra oppfølging eller tilrettelegging. Pedagogisk leder på hver avdeling har ansvar for å sette i gang aktivitetsgrupper der det skal observeres på enkelt barn og barnegrupper for fange opp om det er noen som trenger ekstra støtte. Annen hver uke er dette tema på pedagogisk leder møte. Er det noen som skal følges opp snakker vi om dette og blir enige om det skal skrives aktivitetsplan eller tiltaksplan.

IX. Barns seksuelle helse

Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsopplæring ble vedtatt av bystyret i april 2019, og er utarbeidet med formål om å sikre en helhetlig innsats for å styrke barn og unges seksuelle helse. Planen peker blant annet på barnehagen som en viktig arena for å sikre kunnskap og nødvendig kompetanse om kropp og seksualitet. Slik kan barnehagen styrke barnas begrepsapparat og danne grunnlag for positive holdninger knyttet til selvfølelse, identitet, egenverd, kropp, følelser og grenser. Videre skapes åpenhet og respekt for mangfold og variasjoner i familieformer og kjønnsuttrykk, noe som kan bidra til å forebygge fordommer og diskriminering.

Grunnlaget for god seksuell helse legges allerede tidlig i småbarnsalder. Bevissthet knyttet til barns seksuelle utvikling og kunnskap om hvordan denne kan komme til uttrykk i lek og atferd, er viktig for å kunne møte dette på en konstruktiv måte. Siden barnehagepersonale og foreldre har et felles ansvar for å ivareta barnets trivsel og utvikling, er det naturlig at barns seksuelle helse også er tema både i foreldresamtaler og på foreldremøter.

Nykirken barnehage

Haugeveien 1C

5005 Bergen

Styrer: 408 03 091

Ulriken: 940 24 275

Festplassen: 940 24 276

Knøsesmauet: 940 24 277

Krinkelkroken: 940 24 278

E-post: barnehage.nykirken@bergen.kommune.no

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/nykirken-barnehage

e-post:

BERGEN
KOMMUNE